

COVID-19 pillugu persiusissiaq

Eqikkaaneq

COVID-19-ip Kalaallit Nunaanni paasineqareernerata kingorna nunatsinni tunillaassuunnissaata killilersimaarnissaanut iliuusissanik sakkortuunik atuisoqarsimavoq. Meeqqat atuarfii, ilinniarfiit sulliviillu matuneqarsimapput. Nunatta iluani aammalu nunatsinnut angallanneq killeqarsimavoq. Maannakkut piffissami aalajangersimasumi tunillatsittoqarsimangilaq. Akiuussutissamik nassaartoqarnissaata tungaanut, COVID-19-ip iliuuseqarfigisinnaanissaanut inooqataaffiginissaanullu peqqinnissaqarfik aammalu inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit piareersartillugit piffissaq atornerqarpoq. Upalungaarsimanissamut pilersaarutit, inuussutissarsiutinut suliassaqarfinnullu assigiinngitsunut ilitsersuutit inassuteqaatillu suliarineqarput aammalu pingaarnerpaatut tunillaassornerit passussinnaanissaannut maani nunatsinni COVID-19-mik misissuutunik misissueqqissaarnissamut periarfissaqalersitsisoqarpoq. Taamaattumik angalasunik tikittoqarnissaani killilersuinerit qanoq qasukkartinneqarsinnaanersut imaluunniit atorunnaarsinneqarsinnaanersut maannakkut isumaliutersuutigineqarsinnaalerpoq. Angalasunik tikittoqarnissaanut killilersuinerit immikkoortulersorlugit qasukkartinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq aammalu ilaatigut misissugassanik tigusinernut periusissiaq, upalungaarsimaneq, attaveqaqatigiinneq aammalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussat nassuiarneqarput.

Naatsumik kingumut qiviarneq

COVID-19-mik tunillaassuuttoqarnerata tamakkiisumik nakkutigineqarsinnaannut tunngatillugu iluatsilluartumik suliniuteqarneq Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarsimavoq. Tunillatsissimasut ikittuinnaasut, tamarmik Nuummiittut, immikkoortisimaneqarsimapput. Inuit tunillatsissimasut attavigisimasaat mattusimatinneqarsimapput. Taamatut siaruatsaaliuinerimut periuseqarneq sunniuteqarluartorujussuusoq paasinarsisimavoq.

Sakkussaq alla tassaasimavoq nunatta iluani angallannerup killilersimaarneqarnera. Danmarkimiit angalasut tikinnissaat 20. marts 2020 aallarnerfigalugu killeqarsimavoq aammalu innersuusereernerup kingorna angalasunik tikittoqarnissaa taamaallaat ajornarsimanani. Oqartussanut suliffeqarfinnullu sulisunik inuiaqatigiinni amigaatigineqartunik assartuussisoqarsimavoq. Pingaartumik piffissami siullermi aamma innuttaasut Kalaallit Nunaata avataani aammalu Kalaallit Nunaata iluani aqutissaarussimasut angalanissaat aamma akuerineqartarsimavoq. Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni maannakkut angalasoqarnera, nalinginnaasut 10 %-eraat.

Search and Destroy Strategi – ammaanissap tungaanut

Nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata qaangiunnissaata imaluunniit akiuussutissamik ineriartortitsisoqareernissaata tungaanut Kalaallit Nunaannut angalanerit killilersorneqarnissaat inuiaqatigiit aningaasaqarneranni illersorneqarsinnaangilaq. Taamaattumik nappaatip tuniluunnissaata aarlerinaateqarnerata aammalu inuiaqatigiinni nalinginnaasumik soqutigisat akornanni oqimaaqatigiisitsinissaq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaannut angalanerit ammarneqarnerat qanoq pisinnaanersoq, pilersaarusiortluni aallartinnissaq pisariaqarpoq.

Ammaassiartuaarnissamut siunnerfigineqarpoq, COVID-19-ip nakkutigineqarsinnaanngitsumik tuniluutilinnginnissaa.

Danmarkip avammut killeqarfii danskit naalagaaffianni innuttaassuseqartunit allaanerusunut suli matoqqapput, taamaalillunilu nunani tamalaani angalasoqarsinnaangilaq. Taamaattumik Danmarkimi Savalimmiunilu tunillaassuuttoqarnera aammalu tunillaanerit siaruariartornerat aalajangiisuullunnarpoq, tassami angalasut aallaqqaammut nunanit marlunnit taakkuninngaaneertussaammata.

Tunilaassortoqarnera Statens Serum Institut-imit naatsorsorneqartarpoq aammalu COVID-19-imik tunillatsissimasut qanoq sukkatigisumik amerliartornerisut imaluunniit ikiliartornerisut takussutissaalluni.

Tunillaassortoqarnera 1-miit annertuneruppat, tamanna isumaqarpoq amerliartortut, aammalu tunillaassortoqarnera 1-imiit annikinneruppat, tamanna isumaqarluni ikiliartortut.

Danmarkimi peqatigisaanik misissugassanik tiguisinnaaneq annertusitinneqarpoq aammalu innuttaasut amerlasuut misissugassanik tiguisiffigitinnissamik neqeroorfigineqarlutik – aamma taakkua ersiuteqanngikkaluarpataluunniit. Misissugassanik tiguisinerni taakkunani tunillatsissimasut amerlassusaat, innuttaasuni tunillatsissimasut amerlassusaannik tikkuussisarput – amerlanerit misissugassanik tiguisiffigineqarpata, tunillatsissimasut amerlassusaat eqqornerusumik takuneqarsinnaavoq.

Tunngavigisat marluk taakkua ataqatigiissillugit, inuit Kalaallit Nunaannut angalasut, tunillatsissimasinnaasut, amerlassuserisinnaasaannut ilimagineqartunut tikkuussivoq. Maannakkorpiag aarlerinaataasut annikitsut naliliisoqarpoq, kisianni pissutsit soorunami malinnaaffigeqqissaarneqarput.

Misissugassanik tiguisinernut periusissaq, immikkoortinneqarneq aammalu mattusimatinneqarneq Kalaallit Nunaanni nakkutigineqarsinnaanngitsumik tunillaassuuttoqalersinnaanera pakkersimaarniarlugu, inuit COVID-19-mut misissugassanik tiguisiffiginnaanissaat pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaanni napparsimavinni aammalu peqqissaavinni tamaginni misissugassanik tiguisoqarsinnaavoq. Misissugassanik tiguisinermi iggiamit qingakkullu misissugassamik tiguisoqartarpoq. Misilittakkat takutippaat misissugassamik tigusineq tunillaatsereernerup kingorna ullut 5.-ssaasa aamma 7.-ssaasa akornanni pisussaasoq. Nunani tamalaani misilittakkat takutippaat ullut 5. – 7. -ssaanni misissugassamik tiguisinermi maannamut tunillatsissimasut 70 %-iisa missaat paasineqarsinnaasartut.

Maannakkut Nuummi misissugassanik tiguisinermut atortorissaaruteqarpoq, taamaattumik misissugasat tamarmik Nuummumt nassiunneqartussaallutik, tassani misissoqqissaarneqarsinnaallutik.

Misissueqqissaarnissamut apparatit minnerusut 5-it allat, sinerissami illoqarfinni annerusuni inissinneqartussatut naatsorsuutigineqartut inniminnerneqarput. Apparit taakkua misissugassanik tiguisinermut atortunik Nuummi apparatit annerusut atortagaanni atuisuupput. Atortunik aammalu misissugassanik tiguisinermut atortunik inniminniinissaq pisinissarlu sivisunerusumik ajornarsimalluni, maannakkut atornarunnaarpoq Pilersuisup nalunaarutigaa immaqa 2020-mi juunip naalernerani tamanna pisinnaassasoq aammalu apparatit ataatsikkut tunniunneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarsinnaanngitsoq. Apparit siullit Ilulissani, Sisimiuni kiisalu Qaqortumi, bionalytikerinik ilinniarsimasunik aalajangersimasumik najugaqartunik marlunnik sumiiffinni taakkunani sulisoqartuni, inissinneqassapput. Apparit allat marluk taakkua aallaaviatigut Aasianni aamma Tasiilami inissinneqassapput, kisianni aamma taaneqartut taakkua saniatigut sumiiffinni allani tunillaassuuttoqarluni pisoqalissagaluarpata, sukkanerusumik akissuteqarfiusumik misissueqqissaartoqarnissaa pisariaqarluni, illoqarfinnut allanut nuunneqarsinnaassallutik. Aammattaaq apparatinik annikinnerusunik peqqissaavinni atorneqarsinnaasunik pissarsinissaq sulissutigineqarpoq. Taamaattoq taakkua suli USA-p avataani suli pissarsiarineqarsinnaanngikkallarput.

Misissuinerit apparatit tallimaasut katillugit 3 mill. dkr-nik akeqarput. Apparit COVID-19-mut atorneqarsinnaaginnaratik aammali nappaatinut allanut soorlu tuberkolose-mut atorneqarsinnaapput.

Nunatta nakorsaanera coronavirus-ip passunneqarnissaanut peqqinnissaqarfimmut ilitsersuutiniq suliaqarpoq, ilanngullugu misissugassanik tiguisinernut periusissaq. Kikkut tamarmik nappaammumt ersiuteqartut misissorneqarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaalilluni tunillaassuunnerup siaruarnissaa annikillisinneqarsinnaalluni. Tunillatsissimasoq immikkoorsimatinneqassaaq aammalu tunillatsissimasup inoqutai sapaatit akunnerini marlunni mattusimassapput. Inuit tunillatsissimasumik attaveqarsimasut, aamma sapaatit akunnerini marlunni mattusimassapput.

Misissugassanik tigusinermut periusissaq taamaalilluni siaruatsaaliuilluni periusissaavoq - search and destroy – tassani misissugassanik tiguisoqartassalluni, paasiniaasoqassalluni, immikkoortisimatitsisoqassalluni kiisalu mattusimatitsisoqassalluni. Siunnerfigineqartoq tassaavoq, tunillatsissimasut tamarmik paasiniarneqassasut aammalu immikkoortisimatinneqassasut. Taamaaliornermi tunillaassuuttoqalernissaa pinngitsoortinneqassaaq aammalu Kalaallit Nunaanni tunillatsissimasoqaraluartoq, inuiaqatigiit nalinginnaasumik ingerlasinnaalernissaat periarfissaqalersinneqassalluni.

Nappaatip siaruanginnissaa siunertaralugu paasiniaasoqarnissaanut atugassatut Kalaallit Nunaanut angalasussat tamarmik sumunngarfimminnut paasissutissiisumik immersuisassapput (Personal Locator Form). Immersugassaq pisattanik tunniussinermut atatillugu tunniunneqassaaq timmisartumullu ilaaffigineqartumut Kalaallit Nunaanukaanneqassalluni Nakorsaaneqarfimmut ingerlanneqassalluni. Paasissutissat tunillatsissimasoqartillugu paasiniaanermut atorineqartussaapput taamaalilluni immikkoortitsinerit mattumisamtitsinerillu ingerlanneqalertorsinnaassammata.

COVID-19-mut upalungaarsimanermut pilersaarutit

Nunatsinnut angalanerup killilersorneqarnerata atuutinneqalerneraniit ullumikkumut, piffissami tassani Nunamut namminermut upalungaarsimanermut pilersaarut, iliuusissanut pilersaarutit kiisalu COVID-19-mut peqqinnissaqarfimmut upalungaarsimanermut pilersaarut, suliarineqarput.

Tunillatsissimasunik paasisaqarnermi suliaqartut tamarmik upalungaarsimanermut pilersaarutertik piareersimatissavaat. Kikkut qanoriliussanersut aammalu kina aalajangiissanersooq ilisimavaat. Assersuutigalugu misissuineri tunillatsissimasooq paasineqarniariapat, politiit tunillatsissimasunik sumiissusersiiniarnissamat piareersimapput. Inoqarfinni tamaginni immikkoortisimatitsinissamat periarfissat misissorneqareerput piareersarneqareerlutillu, pingaartumik inoqarfinni mikisuni, immikkoortisimatitsinermut init amigaataalersinnaammata.

Tunillatsissimasut amerleriarujussuarsinnaanerit, taamaalillunilu nakkutigineqarsinnaanngitsumik tunillaassuuttoqalerluni pisoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu peqqusissuteqarnerit atuutseqqilernissaasa pisariaqartinneqalersinnaanera, upalungaarsimanermut pilersaarutini sillimaffigineqarpoq. Akuliunnerit tassaasinnaapput sumiiffinnukarsinnaanerit killilersorneqarnera, suliaqarfiit assigiinngitsut matuneqarnerat kiisalu nunami sumiiffinni sumiiffinnik matusisinnaaneq. Qanoq pisoqaraluarpuunniit tunillatsissimasunik paasisaqarnermi iliuusissat aallartinneqarneranni pisut malinnaaffigeqqissaarneqartussaapput aammalu najukkani iliuusissanik ingerlaavartumik naleqqussaasoqartussaalluni.

Killilersuutininik atuisinnaanissaq pingaartueqarluinnarpoq tamannalu pissutsit tuniluunnerlu qanoq inissisimaneranik aallaaveqassalluni. Killersuutit maannamut atorineqareersut annermik Nuummi piffikkaartumik atuutilersinnaassapput.

Napparsimasut COVID-19-imik tunillatsissimasut qassit, peqqinnissaqarfiup avataaniit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsinani passussinnaanerai, peqqinnissaqarfimmi upalungaarsimanermut pilersaarummi isummerfigineqarpoq. Avataaniit ikiortissarsiornissaq pisariaqartinneqalissagaluarpat, inuit 100-it tikillugit ikiortissarsiarniarneqarsinnaasut Upalungaarsimanermut aqutsisoqarfiup nalunaarutigaa, taakkunanga 40-it tassaassallutik peqqinnissaqarfimmi sulisut kiisalu 60-it politiinik oqilisaasussat. Peqatigisaanik Sakkutooqarfik napparsimasunik anersaartuummiittunik aallarussinissaq pisariaqartinneqalissagaluarpat EPI-shuttle-mik atugassiivoq.

Ammaanermut periusissaasinnaasut

Kalaallit Nunaanni tunillatsinnissamat sakkugineqartoq sunniuteqarluarnerpaaq tassaasimavoq Kalaallit Nunaata aamma nunat allat, ilanngullugu Danmark, akornanni angalanissamat periarfissanik killilersuineq. Kalaallit Nunaat annertunerusumut nunarsuup sinneranut ammaassippat, nunatsinni COVID-19-mik

tunillatsittoqarsinnaalertussaavoq. Pingaernerpaatigut inassutigineqarpoq ammaassiartuaarneq imatut pissasoq:

- Kalaallit Nunaat aallaqqaammut Danmarkimut ammarneqassaaq
- Danmarkip Naalagaaffiup avammut killeqarfiinik ammaanera ilutigalugu pissutsit nalilersorneqassapput
- Kalaallit Nunaannut angalasinnaaneq ammaanneqarpat aammalu tapiiffigineqanngitsumik pissutsinut ikaarsaarnermi, nuna tamakkerlugu matuneqartussaangilaq. Taamaattoq suliassaqaqarfiit immikkuullarissut aammalu nunami sumiiffinni sumiiffiit matuneqarsinnaassapput.

Immikkoortunut aggulullugu ammaanermut tassunga tunngavigineqassaaq, Danmarkimi tunillaassuunneq suli 1-miit annikinnerulluni inissisimasoq kiisalu Danmarkimi tunillaassuunnerup siaruarnerulekkanik nalunaarsuisoqanngitsooq. Tunillaassuunnerup 1-miilluni annertunerusumiillunilu pisoqarnerani, ammaassiartuaarnissaq inassutigineqarsinnaangilaq.

Siunnersuutigineqarpoq angalasut tikinnerminni ”Personel Locator Form”, nassatanik tunniussinermi tunniunneqartussaaq, immersortassagaat. Immersugassat inuup angalanissaq sioqqullugu ingerlaarfii aammalu angalanermut siunertaa kiisalu allanik najuisarnissanik naatsorsuuteqarnera pillugit paasissutissanik imaqarpoq. Immersugassaq politiinit imaluunniit oqartussanit allanit, kingusinnerusukkut tunillatsissimasunik sumiissusersiiniarnermut, atorneqassaaq.

Tunillaassuuttumik eqquassinissaq killilersimaarniarlugu misissugassamik tigusinissamut mattusimatitsinissamullu piumasaqaateqarnissamut assigiinngitsunik periarfissaqarpoq. Periarfissat assigiinngitsut illuatungaani peqqissutsip aarlerinartorsiorneranut, aammalu inuiaqatigiit aningaasaqaarnerannut kiisalu illuatungaani inooqatigiinnermi aarlerinartoqarneranut, tunngassuteqarput. Erseqqissarneqassaaq aarlerinaataasunik nalilersuinerit Danmarkimi tunillatsinnissap ilimanaateqarneranut atatillugu isigineqassammata. Periarfissat maannakkorpiaq Danmarkimi tunillaassuunneq aammalu tuniluuttoqarnera aallaavigalugit sularineqarput. Aarlerinaataasunik nalilersuinerit piffissap ingerlanerani, Danmarkimi ineriartorneq apeqqutaatillugu, allanngortussaapput.

Danmarkimi aammalu kingusinnerusukkut nunani allani tunillaassuunneq qissimigaarlugu, angalasut tikinneranni tunillaassuunnerup siaruarnissaa qanoq annikillisinneqarsinnaanersoq, periarfissat arlallit allatorneqarput. Periarfissat makkua allatorneqarsinnaapput:

- Danmarkimiit aallarnissaq sioqqullugu ullut unnuallu 5-it aamma 2-t akornanni misissugassamik tigusineq (piffissamut najukkami misissugassamik tigusinissamut periarfissat apeqqutaapput)
- Danmarkimiit tikinnerup kingorna ullut unnuallu 5-it qaangiunneranni misissugassamik tigusineq
- Danmarkimiit tikinnerup kingorna ulluni 5-ini misissugassap inernerata paasinissaata tungaanut mattusimaneq
- Danmarkimiit tikinnerup kingorna ulluni 14-ini mattusimaneq
- Tikereernerup kingorna ersiuteqarnermi misissugassamik tigusineq.

Periarfissat assigiinngitsut taakkua ataqatigiissinneqarsinnaapput.

	Periarfissaq 1	Periarfissaq 2	Periarfissaq 3	Periarfissaq 4	Periarfissaq 5	Periarfissaq 6
Aallarnissaq ullut unnuallu marluk sioqqullugu pinngitsoorani misissugassamik tigusineq	X	X	X			
Tikereernermi ulluni 14-ini mattusimaneq	X			X		

Tikereermermi ullut unnuallu 5-it qaangiunneranni pinngitsoorani misissugassamik tigusineq	X	X		X	X	
Tikereermermi ullut unnuallu 5-it mattusimaneq		X			X	
Tikereermermi ersiuteqarnermi misissugassamik tigusineq	x	X	X	X	X	X
Peqqissutsikkut aarlerinartorsiorneq	Annikippoq	Akunnappoq	Qaffasippoq	Appassissumiit akunnattumut	Akunnattumiit qaffasissumut	Qaffasippoq
Inuiaqatigiinni nanertuineq	Qaffasippoq	Akunnappoq	Akunnappoq	Qaffasippoq	Akunnappoq	Akunnappoq
Inooqatigiinnermi nanertuineq	Akunnappoq	Annikippoq	Soqanngilaq	Akunnappoq	Annikippoq	Soqanngilaq

Erseqqissarneqassaaq, tikereermerup kingorna ersiuteqaraanni misissortittarnissaq, aammalu ataasiakkaat tamatuma kingorna inernerata paasinissaata tungaanut nammineq kajumissutsiminnik mattusimasarnissaat, periarfissanut tamaginnut atuummat. Taamatutaaq ersiuteqaraanni angalasup tikinnissaa inassutigineqanngitsoq, periarfissani tamaginni atuuppoq.

Angalasup tikinnerani mattusimanissamut periarfissaq toqqarneqarpat, Nunatsinni Nakorsaaneqarfik inunnut imaluunniit sulisunut ataatsimoortunut nassuiarluarneqartunut, ullumikkut pisartutut, pisuni immikkuullarilluinnartuni qaqutigooortumik akuersissuteqarsinnaassaaq.

Maannamut peqqinnissaqarfimmi sulisut, sulisutut inuiaqatigiinni pisariaqartinneqartutut isigineqarput, tikinnermik kingorna toqqaannartumik suliarorsinnaallutik, tassami peqqinnissaqarfimmi sulisut mattusimatinneqarnissaat ulluinnarni ajornarsinnaammat. Tamanna innuttaasut mattusimanissamut, tamatumingalu malinninnissamut, isummertarnerannut pingaaruteqarsinnaavoq. Erseqqissaatigineqassaaq Danmark-imiit peqqinnissaqarfimmi suliarortut immikkut upalungaarsimaffigineqarmata.

Ullut tallimassaanni misissugassamik tigusisoqartussaappat, misissugassat inernerisa paasineqarnissaasa tungaanut mattusimanissamik piimasaqaat:

- Angalasut illoqarfinnut napparsimaveqartunut aammalu Kangerlussuarmut ingerlasussat, ornigassaminnut anngussinnaassapput aammalu mattusimassallutik.
- Angalasut allat, ornigassaat tassaasoq inoqarfik napparsimaveqanngitsoq peqqissaaveqanngitsorluunniit, illoqarfimmi ornigassaminnut qaninnerpaami mattusimanermik nalaani mattusimavissaminnik (nerisaqarneq ineqarnerlu) atugassinneqassapput. Tassani inoqarfimmi najugaqartutut nalunaarsorsimasut imaluunniit annertuumik attuumassutillit (ilinniartut assigisaallu) kisimik peqarput.

Ammaanermi immikkoortoq siulleq:

- Danmarkimi tunillaassuunneq 1-mit annikinnerusoq kiisalu innuttaasunik misissuinermi tunillatsissimasut 5 %-imik amerlanerunngitsut.
- Sapaatip akunneranut timmisartumik ilaallutik tikittut annerpaamik 600-it akuerineqassapput.
- Maannakkut peqqusissutaasut inassuteqaatillu attatiinnarneqarput.
- Aallarnissaq ullut unnuallu 5-it aamma 2-it akornanni sioqqullugu misissugassatut tigusaq tunillannartortaqaarsimassanngitsoq piimasaqaatigineqarnissaa inassutigineqarpoq. Tikereermerup

kingorna ullut tallimassaanni misissuisoqassaaq aammalu misissuinerup inenera tunillannartortaqaangitsoq paasineqarnissaata tungaanut mattusimassalluni.

- Tikereernerup kingorna ersiuteqarnermi misissugassamik tigusiffigitinneq

Ammaanermi immikkoortut aappaat:

- Kalaallit Nunaanni tunillatsissimasinnaasut amerlassusaat ilisimaneqartoq iliuuseqarfigineqartullu.
- Danmarkimi tunillaassuunneq 0,7-mit annertunerunngitsoq kiisalu innuttaasunik misissuinermi tunillatsissimasut 2 %-imik amerlanerunngitsut
- Sapaatip akunneranut timmisartumik ilaallutik tikittut annerpaamik 1200-it akuerineqassapput.
- Maannakut peqqusissutaasut inassuteqaatillu attatiinnerneqarput.
- Aallarnissaq ullut unnuallu 5-it aamma 2-it akornanni sioqqullugu misissugassatut tigusaq tunillannartortaqaarsimassanngitsoq piumasaaqatigineqarnissaa inassutigineqarpoq. Tikereernerup kingorna ullut tallimassaanni misissuisoqassaaq aammalu misissuinerup inenera tunillannartortaqaangitsoq paasineqarnissaata tungaanut mattusimassalluni.
-
- Tikereernerup kingorna ersiuteqarnermi misissugassamik tigusiffigitinneq

Ammaanermi immikkoortut pingajuat:

- Kalaallit Nunaanni tunillatsissimasinnaasut amerlassusaat ilisimaneqartoq iliuuseqarfigineqartullu.
- Danmarkimi tunillaassuunneq 0,5-mit annertunerunngitsoq kiisalu innuttaasunik misissuinermi tunillatsissimasut 1 %-imik amerlanerunngitsut.
- Ilaasut amerlassusissaannut killilersuisoqanngilaq.
- Maannakut inassuteqaatit attatiinnerneqarput, kisianni peqqusissutit atorunnaarsinneqarlutik.
- Tikereernerup kingorna ersiuteqarnermi misissugassamik tigusiffigitinneq .

Immikkoortoq 3-imi periarfissaq alla:

- Kalaallit Nunaanni danskit maleruagassai malinneqassasut, taamaaliornermi Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni maleruagassat inassuteqaatillu assigiilersinneqassallutik.
- Ilaasut amerlassusissaannut killilersuisoqanngilaq.
- Tikereernerup kingorna ersiuteqarnermi misissugassamik tigusiffigitinneq .

Immikkoortuni tamaginni angalasut tikinnerannut tunngaviusut:

- Billitsit atugassarititaasut nalinginnaasut tunngavigalugit tuniarneqassapput aammalu Danmarkimut uterlutik angalasut taamaalillutik angalasut tikinnerannut maleruagassani ilaatinneqalissallutik
- Angalasut ersiuteqarsimagunik Kalaallit Nunaannut aallasanngitsut
- Kalaallit Nunaat tamarmi ataatsikkut ammarneqassaaq.

Immikkoortut ingerlaneri sivikinnerpaamik sapaatip akunnerinik sivissuseqassapput. Tassunga peqqutaavoq nappaatip ineriartornera aammalu tunillatsissimanermut ersiutai piffissap ingerlanerani aatsaat takuneqarsinnaammata taamatullu aammaassinerup kinguneru aatsaat nalilernerqarsinnaallutik.

Aarlerinartorsiortunik illersuineq

Aalerinartorsiortut eqimattanut marlunnet inissinneqarsinnaapput. Eqimattani siullerniittut, aalajangersimasumik nappaateqareersut, nakorsamit nalilersorneqartuni ilaatinneqartut. Nappaatinut allattuiiffeqarpoq, aammalu nappaatit ilisimaneqartut amerlinerannik, ingerlaavartumik iluarsineqartartumik.

Aarlerinartorsiortuni eqimattat aappaanniittut tassaapput utoqqaat. Taakkua tassaapput inuit 65-inik sinnerlugulu ukioqartut. Aallunneqarput utoqqaat illui aammalu utoqqaat angerlarsimaffii. Taakkunani suliniuteqarneq aallaqqaammullu tassaasimavoq pitsaaliuinermi suliniutit, soorlu assersuutigalugu tunillaasinnasunik qaninnerpaanik paasiniaaneq aammalu annertuumik eqqiluisarneq. Tassunga ilanngutissapput sulisut aammalu utoqqaat annikinnerpaamilluunniit ersiuteqarneranni misissugassamik tigusiffigineqartarnerat.

Danmarkimit misilittakkat takutippaat, eqimattakkuutaat makkua immikkut aarlerinartorsiortartut:

- Inuit ukioqqortusisut. Taakkunani ilaapput inuit 70-it sinnerlugit ukiullit aammalu pingaartumik inuit 80-it sinnerlugit ukiullit.
- Tamatuma saniatigut inuit 65-it sinnerlugit ukiullit peqatigisaanillu ataatsimik arlalinnilluunniit katsorsarneqarsinnaanngitsumik nappaatillit.
- Utoqqarnut inissiani najugaqartut.
- Inuit BMI 35 sinnerlugu oqimaappallaartut aamma inuit BMI 30 sinnerlugu oqimaatsut peqatigisaanillu katsorsarneqarsinnaanngitsumik nappaatillit.
- Inuit nakkutigineqanngitsumik sukkornermik nappaatillit

Aarlerinartorsiortut kikkuunerinik paasiniaaneq suli ineriartortinneqarpoq, taamaattumillu eqimattaniittut allattorsimasut inaarutaasumik allattugaanngillat, kisianni maannakkorpiaq paasineqarsimasuullutik.

Attaveqatigiinneq

Innuttaasut akornanni pissusilersorneq COVID-19-imi tunillatsittoqarnissaata pinngitsoortinniarnanarut aalajangiisuulluinnarpoq. Innuttaasut suliffeqarfiillu attaveqatiginissai aammalu paasissutissineq, innuttaasut pissusilersornerannut aalajangiisuulluinnarpoq. Paasissutissiisarneq ilaatigut tassaassaaq, WHO-p eqqiluisaarnissaaq qanillinaveersaarnissarlu pillugit siunnersuutaasa attanneqarnerisigut tunillaassuunnerit siaruarterneqarnissaasa pitsaaliorneqarnissaat aallutariuaannarneqarnera.

Ataavartumik sivisuumillu attaveqatigiinnermi pineqassapput kaammattuutigineqassallutillu;

1. Periusissiap nassuiarneqarnera
2. Annikinnerpaamilluunniit ersiuteqarnermi misissugassamik tigusiffigitinnissamik neqerooruteqarneq
3. Angalasut tikinneranni piumasaqaateqarneq, taamaalilluni innuttaasut taakkua ilisimassallugit (angalasup tikinnissaata akuerinnginnissaanut periarfissaqartoq)
4. Inooqatigiinnermi ileqqut allanngornerat – Qanillinaveersaarit aammalu eqqiluisaarluarit.

Periusissiamut tunngatillugu attaveqatigiinneq, innuttaasut eqqissisimatinnissaannut aammalu paasinninnissaannut tunngassuteqartariaqarpoq. Ammaassiartuaarnissaaq pillugu aalajangiinnermut atatillugu aarlerinaataasut tamarmik ersarissumik oqariartuutigineqassapput, taamaalillutik innuttaasut tamanna ulluinnarni inuuneranni iluaqutissartaqarsinnaasumik ajoqutissartaqarsinnaasumillu ammaassiartuaarnissamut tunngavigineqartut paasisimassallugit. Tamatumunnga atatillugu ammaassiartuaarneq tunillaassuuttoqalersinnaanerata aarlerinaateqarnerulerneranik malitseqartussaasoq, oqariartuutigissallugu pingaaruteqartorujussuuvoq. Peqatigisaanik aarlerinartorsiortut, taakkua eqqaanni pissusilersortarnerit kiisalu tunillatsittut amerlanerpaartai ersiutinik malugisaqartanngitsut imaluunniit annertuumik napparsimalertanngitsut pissusiviusunik paasissutisiinissaaq, aallunneqassapput. Aalajangiisuusooq tassaavoq, nutaamik tunillaassuuttoqalissagaluarpat uippallersitsilinninnissaaq, kisianni tamatuma pimoorullugu iliuuseqarfiginissaa aammalu pitsaaliuilluni suliniutinik annertunerusunik aallartitsilluni kiisalu innuttaasut nammineq pissusilersortarnerminnut isummissasut aammalu tamatumunnga akisussaaffeqassasut.

Pingaaruteqarluninarpoq angalasup angalannginnermi piumasaqaatinik ilisimanninnissaa angalasummi misissortinnerup kinguneranik timmisartumik ilaasinnatitaanngikkuni aningaasartuutit nammatassarissammagit.

Nunatsinniit Danmark-imut aammalu Nunatsinnut angalasussanut immikkut paasissutissanik tunniussisoqassaaq. Nappaammut misissortiffissat periarfissaasut Kalaallit Nunaani najugallit Danmark-imituulli sygesikringskort-eqanngitsunut suminneri tassani paasissutissiissutigineqassapput. Paasissutissiinnermut Kalaallit Nunaanut apuunnermi mattusimanissamut aammalu ullut tallimassaani misissorteqqinnissamut piumasaqaatit paasissutissiissutigineqassalluni.

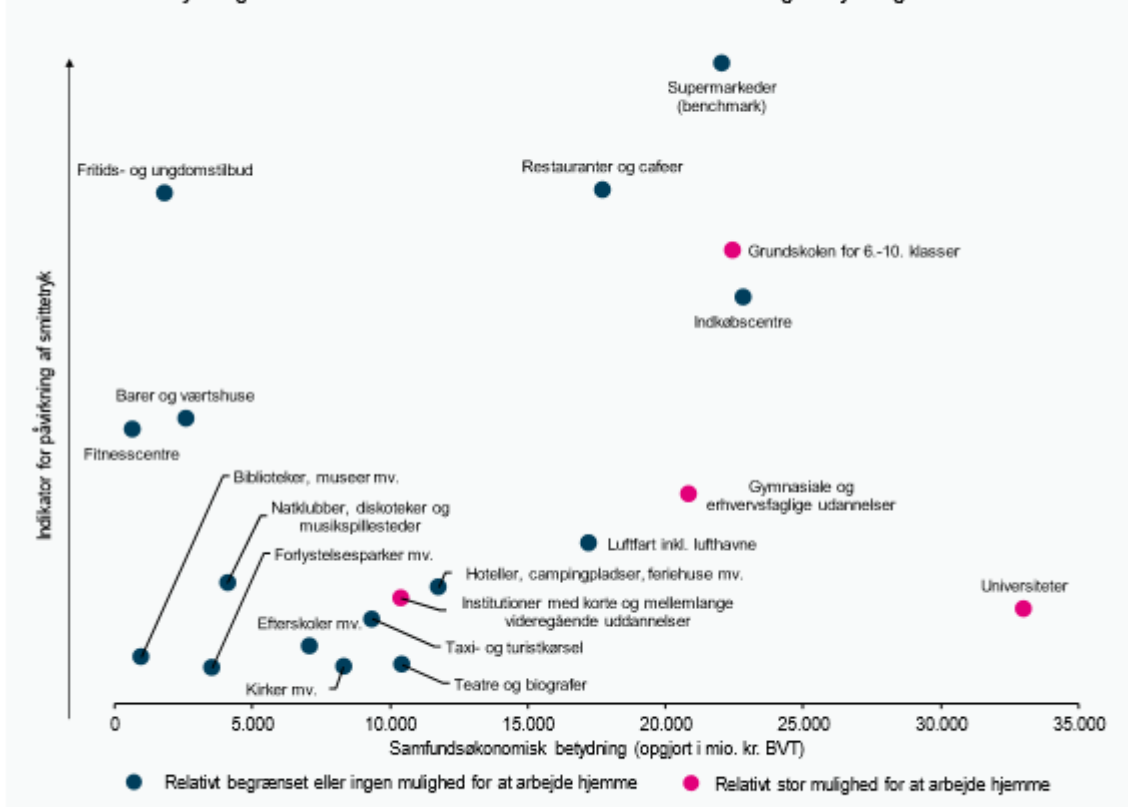
Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussat

COVID-19-p Kalaallit Nunaanni akiorniarneqarneranut iliuuseqarnerit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut annertooujussuarmik sunniuteqarput. Taamaattoq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni allanngoriartornerit annertooujussuit nunatsinni suliniutigineqartunut taamaallaat pissuteqartinneqarsinnaanngillat. Taamatut suliniuteqaraniluunniit aningaasaqarneq sakkortuumik eqqorneqartussaavoq. Innuttaasut tunillatsinnaanerup aarlerinaateqarnera qisuariarfigisussaavaat, tamatumalu atuineq ujartuinerlu sunnertussaavaa – tamannalu aamma nunani allani, taama annertutigisumik matusinernik suliniuteqarsimannngitsuni, takuneqarpoq, aammalu nunarsuarmi aningaasaqarnikkut sunniinerit, Kalaallit Nunaanni suliniuteqarnernut apequtaanngillat. Tamatuma aamma kingunerisaanik Kalaallit Nunaata tamakkiisumik ammaqinneqarnera, ukiup aallartinnerani pisunut aningaasaqarnikkut utertitsisussaannngilaq.

Nunatsinni inuussutissarsiutini assigiinngitsuni matusilluni iliuuseqarnerit aningaasaqarnikkut sunniutai imaaliiallaannarluni tamakkiisumik paasinarsisinneqarsinnaanngillat. Kisiannili danskit professorit pingasut ulloq 6. maj 2020 saqummersippaat ”Danmarkip ammaqinneqarnissaanut tunngatillugu aninagasaqarnermut immikkut ilisimasallit nalunaarussiaat”. Nalunaarussiaq taanna inuussutissarsiutit assigiinngitsut akornanni tunillaassuunnermut tamarmiusumut takussutissaqarnerisa annertussusaannut tunngasunut aammalu inuussutissarsiortut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pingaaruteqarnerannik nalilersuinermik imaqarpoq. Paasisat ilusiliami matuma kingulianiittumi issuarneqarput.

Figur 4.3

Branchernes betydning for bruttoværditilvækst set i forhold til sundhedsmæssige betydning

Anm.: Bruttoværditilvæksten er opgjort inkl. affødt aktivitet i andre erhverv beregnet på baggrund af nationalregnskabs input-output tabel.
Kilde: Statens Serum Institut (smittevurdering) og egne beregninger.

Danskit misilittagaat tamakkiisumik nunatsinnut nuutinneqarsinnaanaviangillat, inuiaqatigiinnut tunngasut annertuumik allaassuteqarnerat pissutigalugu. Kisianni tunillaassuunnerit annertuumik sunniineri, pisiniarfissuarnik, neriniartarfinnik, meeqqat atuarfiinik, aamma centerini pisiniartarfinnik matusinermut attuumassuteqartut, aningaasarsiornikkut annaasaqarfiusumik akisuujusimanissaat ilimanaateqartutut isigineqarpoq. Qaffasinnerusumik ilinniarfiit, oqaluffiit, isiginnaartitsisarfiit aamma filmertarfiit matuneqarnerat tunillaassuunnerit siaruarnissaannut annertuumik sunniuteqarsorineqangillat, taamaattumillu aningaasaqarnikkut isigalugu nalorninartumiilluni. Oqartussat tunillaassuunnerup aammalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniinerit akornanni oqimaqatigiissaaneq ilusiliami takutinneqartoq ilisimanagu, pisumi soorunami qisuariartariaqarsimapput. Taamaattumik ilusiliaq pereersunik patsisissarsiornermut ilaatinneqartoq oqartoqarsinnaavoq.

Nuuk 18. marts - 25. april 2020 matoqqatinneqarpoq, aammalu Kalaallit Nunaata sinnerani aamma killilersuinerit sukannersimallutik. Nuummi inuit 10-it sinnerlugit katersuuteqqusaannginnermik, aammalu inuussutissarsiortut namminersortut, imerniartarfiit neriniartarfiillu matuneqarnerannik, kiisalu angalasut tikinnissaannik aallarnissaannillu inerteqquteqarnermik, tamanna malitseqarpoq. Ulloq 25. april 2020 aallarnerfigalugu killilersuinerit sakkukinnerungaatsialerput, tassani Kalaallit Nunaannut angalasut tikinnissaannik inerteqquteqarnek annertunerpaanngorluni. Kalaallit Nunaata ilaata matuneqarnerata malitsigisaanik ikiorsiissutissat arlallit suliarineqarput, tassani pineqarlutik:

(Mio. kr.)	Atuinissaq naatsorsuutigineqartoq	2020-imi maajip aallartinnerani atuineq
Nalinginnaasumik inuussutissarsiortunut ikiorsiissutissat	100	5,0
Takornariartitsinermik suliaqartunut ikiorsiissutissat	50	6,9
Aningaasarsianut taarsiissutissat	107	1,9
Akileraarutininik A-nik kinguartitsineq	100 qaammammut	55,6 qaammatinut marlunnut ¹

Najoqutarisaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit 1. maj 2020 aamma Greenland Business-imit 30. april 2020 kiisalu Atuisartoqarnermut Unammilleqatigiinnermullu Aqutsisoqarfimmit 4. maj 2020 nalunaarutigineqartut.

Takussutissiami takuneqarsinnaasutut, ikiorsiissutissat naatsorsuutigineqartutut atorneqarsimanngillat. Killilersuinerit qasukkartinneqarpata, ikiorsiissutinik atuinissaq annikillissasoq ilimagineqartariaqarpoq, taamaattoq takornariartitsinermik inuussutissarsiortunut ikiorsiissutit ilaanatik, tassani angalasut tikinnissaannut killilersuinerit pissutaallutik inuussutissarsiortut suli assoralisimaarmata.

COVID-19 pissutigalugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussat aammalu Nunap karsianut sunniutaasussat, ikiorsiissutini tunniunneqartunit annertunerujussuupput. Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut siunnersuisooqatigiit naliliipput BNP 3,8%-inik qaffannissaanut taarsiullugu periarfissami pingaarnermi 3%-imik appartussaasoq.² Tamatuma kingunerisaanik Nunap karsiani akileraarutinit isertitat annertoorujussuarnik ikileriartussaapput. Oqaatigineqassaaq ingerlatat ikileriarnerat

¹ Maajimi atuineq februaarimi martsimilu akileraarutininik A-nik kinguartitsinermut tunngassuteqarpoq. Kisitsisit maannamuugallartuupput, taamaallilluni sulisitsisut allat akileraarutininik A-nik kinguartitsiniartut saqqummersinnaallutik.

²

<https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/DK/Oekonomisk%20raad/Policy%20brief%202020-1%20Coronakrisen%20200406%20DK.pdf>

inuussutissarsiummit inuussutissarsiummut assigiinngitsorujussuusammaat, tassani takornariartitsinermik akunnittarfeqarnermilu inuussutissarsiortut, assersuutigalugu pisiniarfiutilimmit, sakkortunerujussuarmik eqqorneqartussaallutik. Angalasut tikinnissaannik killilersuinerup toqqarneqarnera aamma Danmarkimiit takornariat ikittunik tikisitsinissamut periarfissaqarnermut pingaaruteqartussaavoq.

Ikorsiissutissat, pitsaaliuilluni suliniuteqarnerit assigiinngitsut aammalu Nunap karsiani isertitani isertitat nalinginnaasumik appariarnerat il.il., nunap karsiata akiliisinnaassuseqarneranut nanertuinermik malitseqartussaapput. 1. januar 2020 nunap karsiata akiliisinnaassuseqarnera 1,4 mia. koruunimiippoq. Tamatuminnga siumut naatsorsuinerup takutippaa nunap karsiani akiliisinnaassuseqarneq ukiaanerata ingerlanerani ajornartorsiordiuleriaannaasoq, taarsigassarsinissaq pisariaqalersinnaalluni. Ajornartoornerup annertussusaa sivisussusaalu apeqqutaalluni katillugit 2,5 mia. koruuninik annertussusilinnik taarsigassarsisoqartariaqalersinnaavoq. Akiliisinnaassuseqarneq taarsigassarsinissarluk pillugit apeqquut 2020-mut Naalackersuinikkut aningaasaqarnermut nassuiaammi (PØB) annertuumik sammineqassaaq.

Nunatta ammariartuaarnera ikorsiissutinik naleqqussaannissap pisariaqartinneqalerneranik kinguneqarsinnaavoq. Matusinermi suliniuteqarnerit atorunnaarsikkiartuaarneqalerput, kisianni aningaasaqarnikkut iluarseeqqinnissaq sivisunerusussaavoq. Ikorsiissutissat kinguarernerup sunniuteqarnissaanik pitsaaliuissapput, suliniutit aalajangersimasut imaluunniit ataatsimut isigalugu aningaasaqarnikkut ingerlanerliulerneq pissutaanersoq apeqqutaanani. Ikorsiissutissat aningaasat nalingisa nikerarneranut taarsisussaapput, kisianni aamma allannortitsinissaq pisariaqartut akimmisinneqarnerannut pisoqataasinnaallutik. Kisiannili ammaaqqinneq ilutigalugu ikorsiissutit atorneqarsinnaanissaannut pisinnaasat attatiinnarneqarnissaat qulakkeerniarlugu, pisortat aningaasaqarnermut politikimik annertusaanissaat pisariaqartinneqassasoq ilimanarsinnaavoq. Suliffeqarfinnut COVID-19 pissutigalugu ajornartorsiulernissaq sioqqullugu inissisimanerminnut utertussanut, ikorsiissutinik atuineq unittussaavoq. Kisiannili suliffeqarfinnut tamaginnut taamatut pisoqartussaananik pingaartumik takornariaqarnermut sulialinnut ikorsiinermut pisariaqartitsineq ataavaanerussalluni annertusiartussallunilu. Ikorsiissutinik aaqqissuussinerit piffissami matumani naleqqussarneqarlutillu tulluussarneqarput corona peqqutigalugu suliffeqarfinnut eqqugaasunut nalimmassarneqarlutik. Taamaattumik suliffeqarfiit imminut akilersinnaanngitsut ingerlatinnerisigut, ikorsiissutissat aningaasaqarnermik pissusissamisoortumik allannortitsinissamut aporfiulinnginnissaat qulakkeerneqassaaq.

25. april 2020 kingorna angalasut tikinnissaannik killilersuineq, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pingaaruteqartuni iliuuserineqartut, annertunersaraat. Tamanna pissutigalugu sulisitsisut sulisussanik nutaanik kalaallit Nunaannut tikisitsinnaanngillat, avataaneersunik takornarianik tikittoqarsinnaanngilaq, aammalu Kalaallit Nunaanni innuttaasut Danmarkimi aammalu nunarsuup sinnerani sulinnigiffeqarlutik angalasinnaanngillat. Maannakkut inissisimanermi 2020-p sinnerani Kalaallit Nunaannut takornarianik amerlasoorsuarnik tikittoqarnissaa piviusorsiorpasinngilaq, tassami nunarpassuupput suli angalanernut killilersuisut. Taamaalluni pingaartumik inuit suliartorlutik Kalaallit Nunaannukartut, aammalu inuit sulinnigiffeqareerlutik uterlutik angalasut kiisalu ilinniariartorsimasut assigiinngitsut, tikissinnaanngillat. Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni sunniutaasunik nalilersuinermi qitiutinneqartoq tassaavoq ilanngaasiinnginnermi aningaasarsionnissamut siunnerfiit (BNP-mi uuttorneqartoq) aamma suliffisaqartitsiniarneq. Tamanna BNP-mut taamaallunilu Nunap karsianut sunniuteqarnerluppoq, akileraarutinit isertitat ikinnerulerlutik, sulisitsisut sulisussaminnik nutaanik tikisitsinnaanatik, aammalu takornarianik tikittoqarsinnaanani. Inuit sulinnigiffeqarlutik angalasinnaannginnerat, ingerlaannaq Nunap karsianut imaluunniit BNP-mut sunniisussaanngilaq. Taamaattoq tamanna innuttaasunut ajoqutissartaqarpoq, tassami taakkua angalasinnaanngillat, taamaallutillu innuttaasut nalinginnaasumik atugarissaarnerannut sunniuteqarluni, tamannalu eqqarsaatigalugu taaneqartarpoq atugarissaarnermi aningaasartuuteqarneq.

Maannakkut siunnerfigineqarpoq immikkoortumi siullermi sapaatip akunneranut amerlanerpaagunik tikittussat 600-nik amerlassuseqassasut, aammalu immikkoortumi tullermi sapaatip akunneranut amerlanerpaagunik tikittussat 1200-nik amerlassuseqassasut. Billestit siulliulluni pisisussaq tunngavigalugu tuniniarneqassapput, taamaalillutillu sulisitsisut aammalu innuttaasut (ilangullugit ilinniartut), sulinggiffeqarlutik angerlartussat, naligiissinneqarput.

Sulisitsisut sulisunik Kalaallit Nunaannut tikisitsisinnaannginneranni inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annaasat, annertunerusumik misissoqqissaarneqartariaqarput, kiisalu Kalaallit Nunaanni tikittut pillugit paasissutissanut najoqqutassat sukumiinerusut pissarsiarineqartariaqarlutik. Paasissutissat taakkua maannakkorpiaq pissarsiarineqarsinnaanngillat.

Tikinnermi mattusnaanermut atatillugu misissortinnermullu aningaasartuutit

Immikkoortoq 1-imi inuit Danmarkimeersut tikittussat, tikinnermik kingorna ullut tallimassaannik pinngitsooratik misissortissasut aammalu misissuutip inernerata paasinissaata tungaanut mattusimassasut, siunnersuutigineqarpoq. Tamanna angalasunut napparsimaveqanngitsunut inoqarfinnut minnerusunukartussanut, aammalu misissuinerup inernerata paasinissaa sioqqullugu angerlarsinnaanngitsunut, sunniuteqartussaavoq.

Kalaallit Nunaanut tikereermermi misissortinneq Kalaallit Nunaani najugalinnut aammalu annertuumik attuumassutilinnut (ilinniartut assigisaallu) pisortaniit akilernneqartassapput. Danmark-imi Kalaallit Nunaani najugalinnut qanoq akeqassanersoq suli naatsorsorneqanngilaq. Kalaallit Nunaani misissortinneq ataaseq 500,- dkr sinnilarlugu akeqarpoq taamaalilluni Immikkoortoq 1-mi 2,5 mill. dkr missaani akeqassalluni. Immikkoortoq 2 ingerlanerani misissuinermut aningaasartuutit 5 mill. dkr missaanut qaffannissaat naatsorsuutigineqassaaq.

Ilimagineqarpoq unnuisitsineq agguaqatigiissillugu unnuk ataaseq 1.000 koruuninik akeqartoq aammalu nerisaqarnermut – ullaakkorsiutit saniatigut, aningaasartuutit Namminersorlutik Oqartussani ulloq unnuarlu ataaseq ullormusiassanut nalinginnaasunut 524 koruuninut annertussusilerlugit. Ilimagineqarpoq ilaasut 10 %-ii napparsimaveqanngitsumut peqqissaaveqanngitsunullu inoqarfimmukartussaasut. Ilaatigut angallannikkut silamillu pissuteqartumik kinguaattoonerit eqqarsaatigalugit ulluni marlunni sivisunerusumik uninnganissaq inissinneqarpoq, taamaalilluni mattusimaneq agguaqatigiissillugu ulluni 7-ini sivisussuseqassalluni. Tamanna missiliuilluni qaammammut aningaasartuuteqarfiussaaq imatut:

- Immikkoortoq 1-imi sapaatip akunneranut ilaasut 10 % -ii 600-nik amerlassuseqarlutik 700.000 dkr missaani naleqassaaq.

Naatsorsuutigineqarpoq aningaasartuutit taakkua aallaaviatigut pisortanit akilerneqassasut. Aningaasartuutit appasinnerusinnaapput kommunit unnuiffissanik periarfissiisinaagaangata. Erseqqissaatigineqassaaq pisortaniit akiliussinerit taamaallaat inoqarfinni pineqartuni najugaqartut allattorsimasuni imaluunniit annertuumik attuumassutilinnut (ilinniartut assigisaallu) atuutissamat. Angalasut Kalaallit Nunaani najugaqanngitsu imaluunniit annertuumik attuumassuteqanngitsut mattussinermi aningaasartuutit nammiineerlutik akisussaaffigissavaat.

Mattussinermi periaaseq immikkoortoq 1-ip kingorna attatiinneqassappat, aningaasartuutini missiliuinermi soorunami ilaasut amerlanerulernerat sillimaffigineqassaaq.

Ileqqorissaarnissaq eqqarsaatigalugu oqaatigineqassaaq, unnuisitsineq taaneqartoq akunnittarfinni aammalu sømandshjemmimi pissapat, takornariartitsinermik inuussutissarsiutilinnut taakkununga tunngasunut aningaasaqarnikkut ikiuunneq taamaaqataanik annikillissusaammat.

Inuiaqatigiinni soqutigisat nalinginnaasut

Danmarkip ammarnissaanut tunngatillugu soqutigisat assigiinngitsorpasuupput. Ammaanermut soqutigisat annertunerpaaq tassaavoq Danmarkimi ilinniarnermut suliaasaqarfimmu atassusiinissaq. Maannakkorpiaq ilinniartut atuartullu Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aasaanerani atuanngiffeqarfiusup siornatigut aammalu kingorna assartorneqarnissamik pinngitsuuisinnaanngitsut 700-it tungaanoorput. Danmarkimi maannakkut immikkoortoq 2-mut ikaarsaareerpoq, tassani ilaatigut efterskolit aammalu teknikinut atuarmiit ammaqqinneqarlutik. Tamatuma ilaatigut malitsigisaanik efterskolini atuartut Danmarkimut uterlutik angalassasut naatsorsuutigineqarluni kiisalu atuartut Danmarkimi atuariattoqquneqartut taamatutaaq Danmarkimut angalasussaallutik.

Tamatuma malitsigisaanik juunip qaammataata qiteqqunneraniit qaammat ataaseq inuusuttut amerlasoorpassuit Danmarkimeereerlutik angerlassasut naatsorsuutigineqartariaqarpoq, tamannalu aamma tikittussanik killilersuinerneq toqqaanermut tunngatillugu attuumassuteqarpoq.

Peqqissutsimut suliaasaqarfiup iluani taamatutaaq katsorsaanernut, nukingernartutut isigineqanngitsunut, kisianni nunatsinni ingerlanneqarsinnaanngitsunut, taamaattumillu Danmarkimut katsorsartikkiartortariaqartunut, tunngatillugu ammaaneq annertuumik soqutigineqarpoq. Aamma martsimi apriilimilu peqqinnissaqarfimmu saaffiginnittartut ataatsimut isigalugit ikilisimasut paasineqarpoq, aammalu taakkua COVID-19-p saniatigut annertuumik peqqissutsimut sunniuteqarsinnaapput. Taamaattoq piffissami kingullertigut Peqqinnissaqarfimmu saaffiginnittartut amerliartortut malugineqarpoq maannakkullu saaffiginnittartut amerlassusaat siornatigut amerlatigileqqissimallutik. Taakkua taamatutaaq juunip qaammataata ingerlanerani Danmarkimut angalasut amerliartornerannut pissutaaqataasussaapput.

Sulisut suliffeqarfinni amigaataasut ammaanneqaraluartut, inuussutissarsiortunit Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni kiisalu Kalaallit Nunaata aamma nunat allat akornanni killilersugaanngitsumik angalaarsinnaaneq annertooujussuarmik soqutigineqarpoq. Suliffeqarfippassuit nunat akornanni sulisunik assartuussisarneq pinngitsoorsinnaanngilaat. Tassunga ilanngutissaaq innuttaasut 6.000-it missaanniittut Kalaallit Nunaanni najugaqarmata, kisianni Kalaallit Nunaanni inunngorsimanatik, tassani 1300-it danskit naalagaaffiani innuttaasuseqartuunatik. 6000-it taakkua saniatigut inuppasuupput Danmarkimi ilaqaqartut imaluunniit allatut annertuumik Danmarkimut atassuteqartut, taamaattumik piffissami aggersumi amerlasuut Danmarkimut angalanissamik kissaateqassasut naatsorsuutigineqarpoq.